

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄) 2012

ΚΕΙΜΕΝΟ

Πανανθρώπινο μήνυμα τέχνης

Κάθε πολιτισμός έχει τα όρια και το στίγμα του στον ιστορικό χώρο και χρόνο. Μέσα ωστόσο στην ιστορία του κόσμου, το αρχαιοελληνικό αισθητικό **επίτευγμα** σημαδεύει την καταγωγή μιας τέχνης με πανανθρώπινο μήνυμα και με διαστάσεις παγκόσμιες, θα έλεγα σχεδόν εξωχρονικές. Πρώτη έκφραση της αποστασιοποίησης του ανθρώπου από την αναγκαιότητα της φύσης, χάρη στη μεταμόρφωση της ύλης σε πνεύμα, το ελληνικό πλαστικό κατόρθωμα δηλώνει την επίμονη και έλλογη προσπάθεια του καλλιτέχνη να **δαμάσει** το πάθος και τη μοίρα με τα έργα του νου και της καρδιάς, αυτά που φέρνουν τον άνθρωπο όλο και πιο κοντά στο Θεό, αυτά που τον οδηγούν δίπλα στο συνάνθρωπο.

Αποκρυστάλλωμα μιας ορθής και όρθιας σκέψης, το αρχαίο άγαλμα (μεμονωμένο ή ως αναπόσπαστο μέρος αρχιτεκτονικού συμπλέγματος) καθαγιάζει και αγλαΐζει¹ τους χώρους της πόλης. Σήμα ανάτασης ψυχικής και ορόσημο πανάρχαιας μνήμης, θυμίζει στους πολίτες την αμέριστη ευθύνη τους για τη συνοχή της κοινωνικής ομάδας και ορθώνεται εγγυητής της ιστορικής αλληλεγγύης του συνόλου. Διαγράφει ο τεχνίτης τα πλαίσια μιας πάντα ευνομούμενης και ισορροπημένης πολιτείας, έτσι όπως την ονειρευόταν η νεογέννητη δημοκρατία και έτσι όπως την ορίζει η πλατιά ειρηνευτική κίνηση του θεϊκού βραχίονα στο αέτωμα του ολυμπιακού ναού. Κίνηση που αναδεικνύει τον Απόλλωνα ρυθμιστή στη διαμάχη του ανθρώπου με το ζώο, με το μυθικό Κένταυρο, στην Ολυμπία, και οργανωτή της ζωής μέσα στο φως του λόγου. Το πέρασμα από το μύθο στο λόγο έγινε, χάρη στην τέχνη, άγαλμα, θέαμα και θεωρία. [...]

Το πέρασμα από το ζώο, την άγρια φύση και τους αγρούς, στο δομημένο άστυ και στην οργανωμένη πόλη, ας πούμε τη θεϊκή **μετάβαση** από την κυνηγέτιδα Άρτεμι στην πολιάδα Αθηνά, δηλώνει με κάθε της μορφή και σε κάθε της βήμα η αρχαία ελληνική τέχνη, πρώτη αυτή εγρήγορση του ανθρώπου στον κόσμο του ελεύθερου πνεύματος. Αυτό ίσως είναι το συνοπτικό μέγιστο μάθημα του αρχαιοελληνικού βιώματος, των ανθρώπων που πρώτοι σμίλευσαν στο ξύλο, στην πέτρα και στο μάρμαρο, τη μορφή της εσωτερικής ενατένισης, συνδυασμένη με την ιδεατή **πληρότητα** της

¹ αγλαΐζω=λαμπρύνω

φυσικής ομορφιάς. Μαρτυρεί για τα λεγόμενά μου το αινιγματώδες χαμόγελο του αρχαϊκού κούρου και η ανείπωτη έκπληξη στο βλέμμα της κόρης μέσα στην πολύπτυχη φορεσιά της.

Ιδού η απαρχή της προσπάθειας για γνώση και για αυτογνωσία, ιδού το πρώτο ερωτηματικό, το για πάντα αναπάντητο, ιδού η αυγή του μυστηρίου που οδήγησε τον άνθρωπο να γίνει πλάστης αθάνατου έργου, δημιουργός δηλαδή θεών. Δάμασε η ελληνική τέχνη το ζώο πριν ανακαλύψει τον τέλειο άνθρωπο. Το συντροφικό συναπάντημα του ανθρώπου με τους θεούς διδάσκει η αρχαία αισθητική, στην προσπάθειά της να αιχμαλωτίσει την τέλεια μορφή την πάντα μετέωρη και πάντα τεταμένη προς μια ιδεατή πληρότητα, προς ένα αέναο γίγνεσθαι. Να γιατί η αρχαία τέχνη θα μένει πάντα πρωτοποριακά επίκαιρη και ζωντανή: είναι η τέχνη πυξίδα και σταθερός προσανατολισμός, αυτή που δεν γνώρισε αμηχανίες και αγνοεί τα αδιέξοδα, γι' αυτό και εμπνέει κάθε αναγέννηση, γι' αυτό και μένει η βάση κάθε πνευματικής παλιννόστησης προς το **ουσιώδες**, δηλαδή τη δημιουργία ελευθερίας.

Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέο
Πολιτισμός και Ελληνισμός
Προσεγγίσεις, Αθήνα 2007
(Διασκευή)

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις). **Μονάδες 25**
- B1.** **Η αρχαία τέχνη θα μένει πάντα πρωτοποριακά επίκαιρη και ζωντανή.** Να αναπτύξετε το περιεχόμενο της φράσης σε μία παράγραφο (70-90 λέξεις). **Μονάδες 10**
- B2.** **α)** Να βρείτε τους δύο τρόπους πειθούς που χρησιμοποιεί η συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με μία αναφορά για κάθε τρόπο (μονάδες 6).
- β)** Να εντοπίσετε στο κείμενο τέσσερις λέξεις ή φράσεις με μεταφορική σημασία (μονάδες 4). **Μονάδες 10**
- B3.** **α) επίτευγμα, δαμάσει, μετάβαση, πληρότητα, ουσιώδες:** Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις (μονάδες 5).

β) έλλογη, κοντά, συνοπτικό, φυσικής, αιχμαλωτίσει: Να γράψετε από ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις (μονάδες 5). **Μονάδες 10**

Β4. Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης στις παρακάτω φράσεις και να τις μετατρέψετε στο αντίθετο είδος:

Διαγράφει ο τεχνίτης τα πλαίσια μιας πάντα ευνομούμενης και ισορροπημένης πολιτείας (μονάδες 2).

Δάμασε η ελληνική τέχνη το ζώο πριν ανακαλύψει τον τέλειο άνθρωπο (μονάδες 3). **Μονάδες 5**

Γ1. Σε ημερίδα του δήμου σου με θέμα «Τέχνη και Ζωή» συμμετέχεις ως εκπρόσωπος του σχολείου σου με εισήγηση 500-600 λέξεων. Στην εισήγηση αυτή αναφέρεσαι στην προσφορά της Τέχνης στους νέους σήμερα, καθώς και στους τρόπους με τους οποίους μπορεί το σχολείο να συμβάλλει στην ουσιαστική επαφή τους με αυτήν.

Μονάδες 40

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγγραφέας αναφέρεται στην αρχαιοελληνική τέχνη και τη διαχρονική αξία της, μια τέχνη με οικονομικά μηνύματα που μετουσιώνει την ύλη σε πνευματικές αξίες, πανανθρώπινες και θεόπνευστες. Έτσι το αρχαίο πνεύμα μεταφέρει τις αξίες της κοινωνικότητας, της συνεργασίας και της αλληλεγγύης στην πόλη που διέπεται από τις αρχές της δημοκρατίας, αρχές που συμβολίζουν τα αρχαία αγάλματα. Η απομάκρυνση του ανθρώπου από τη φύση και η κοινωνικοποίηση που εκφράζεται από την αρχαιοελληνική τέχνη που διδάσκει μέσα από τα αγάλματα, μαθήματα ζωής. Η τέχνη, λοιπόν, φέρει κοντά τον άνθρωπο με το θείο και το τέλειο και για αυτό θα είναι πάντα διαχρονική και θα εμπνέει πνευματικές αρχές και αξίες.

106 λέξεις

B1

Τα μηνύματα της αρχαιοελληνικής τέχνης είναι πάντα επίκαιρα και διαχρονικά. Η τέχνη των αρχαίων μνημείων με τις βασικές αρχές και αξίες που τη διαποτίζουν, όπως το ιδεώδες της δημοκρατίας, λειτουργεί ως έμπνευση για το σύγχρονο άνθρωπο. Τον βοηθάει να ανταπεξέλθει στις δυσκολίες και τις ζοφερές καταστάσεις που βιώνει σήμερα και τον διδάσκει ηθικές αρχές και αξίες που διευρύνουν το πνεύμα του. Άρα, η αρχαία τέχνη λειτουργεί ως φάρος έμπνευσης για το σύγχρονο άνθρωπο.

73 λέξεις

B2

α) Τρόποι πειθούς :

- Επίκληση στη λογική με επιχειρήματα, όπως «Να γιατί η αρχαία τέχνη θα μένει..... δηλαδή τη δημιουργία ελευθερίας»
- Επίκληση στο συναίσθημα με μεταφορική χρήση της γλώσσας (συγκινησιακά φορτισμένες λέξεις), όπως «Δάμασε η ελληνική τέχνη το ζώο το τέλειο»

β) 1^η §: «Το ελληνικό πλαστικό κατόρθωμα να δαμάσει το πάθος και τη μοίρα»

2^η §: «... καθαγιάζει και αглаΐζει τους χώρους της πόλης»

«... όπως την ονειρευόταν η νεογέννητη δημοκρατία»

3^η §: «Μαρτυρεί για τα λεγόμενα μεν του αρχαίου κούρου»

B3

- α) επίτευγμα : κατόρθωμα
δαμάσει : χαλιναγωγήσει
μετάβαση : πέρασμα
πληρότητα : ολοκλήρωση
ουσιώδες : σημαντικό
- β) έλλογη : άλογη
κοντά : μακριά
συνοπτικό : εκτενές
φυσικής : τεχνητής
αιχμαλωτίσει : απελευθερώσει

B4

α) Ενεργητική σύνταξη

Μετατροπή : Διαγράφονται από τον τεχνίτη τα πλαίσια μιας πάντα ευνοούμενης και ισορροπημένης πολιτείας

β) Ενεργητική σύνταξη

Μετατροπή : Δαμάστηκε το ζώο απ' την ελληνική τέχνη πριν ανακαλυφθεί ο τέλειος άνθρωπος

Γ. ΕΚΘΕΣΗ**Πρόλογος :**

Κυρίες και κύριοι,

Πόσοι από εμάς δεν έχουμε αισθανθεί δέος αντικρίζοντας τη θέα του Παρθενώνα, περπατώντας στα σοκάκια του Θησείου; Πόσοι από εμάς θέλοντας να απομακρυνθούμε από τη ρουτίνα της καθημερινότητας δεν έχουμε αφεθεί στη μαγεία της μουσικής; Ή πόσοι από εμάς δεν έχουμε εντυπωσιαστεί από την ερμηνεία ενός ηθοποιού σε μία θεατρική παράσταση; Φαντάζομαι πολλοί! Με αφορμή αυτά τα καθημερινά παραδείγματα που έχουμε ζήσει, χαίρομαι που βρίσκομαι σήμερα κοντά σας και μου δίνεται η ευκαιρία να σας μιλήσω για την τέχνη. Θα ήθελα, λοιπόν, να επικεντρωθώ στην προσφορά της τέχνης στη νέα γενιά όπως, επίσης, να σας παραθέσω κάποιους τρόπους που ίσως θα μπορούσε το σχολείο να φέρει τους νέους κοντά στην τέχνη.

Προσφορά :

- ❖ Απομακρύνει το νέο από τον υλικό ευδαιμονισμό και τον διδάσκει βασικές πνευματικές αξίες.
- ❖ Καταπολεμά τον εγωκεντρισμό, τον ατομισμό και τον ανταγωνισμό, αφού διδάσκει αρχές συλλογικότητας και προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο
- ❖ Προσφέρει εποικοδομητικό χρόνο καθώς οι νέοι μούνται στην πραγματική ψυχαγωγία, μακριά από τη φθηνή διασκέδαση και τον πλασματικό κόσμο της οθόνης.
- ❖ Βοηθά στην καταπολέμηση του εθισμού από τις σελίδες της κοινωνικής δικτύωσης
- ❖ Καλλιεργεί την καλαισθησία και τις ιδιαίτερες κλίσεις των νέων
- ❖ Προβάλλει σωστά ιδανικά, αξίες διαχρονικές
- ❖ Ενισχύει το δημοκρατικό πολίτευμα
- ❖ Προσφέρει ουσιαστική ανθρωπιστική παιδεία με βασικές αρχές

Λύσεις :

- ❖ Διοργάνωση εκδηλώσεων με καλλιτεχνικό περιεχόμενο
- ❖ Παρακολούθηση σεμιναρίων
- ❖ Πρόσκληση καλλιτεχνών από κάθε τομέα στο σχολείο
- ❖ Διαγωνισμοί ζωγραφικής, ποίησης, πεζογραφίας
- ❖ Μαθήματα καλλιτεχνικών που γίνονται ουσιαστικά και όχι ως αγγαρεία
- ❖ Ανάπτυξη της καλαισθησίας με καλλιτεχνικές ενασχολήσεις
- ❖ Επισκέψεις σε μουσεία και χώρους τέχνης

- ❖ Συχνή επαφή με τους γονείς για να ανακαλύπτονται και να ενισχύονται οι καλλιτεχνικές δεξιότητες των παιδιών
- ❖ Προβολή ταινιών, οργάνωση συναυλιών

Επίλογος :

Φίλοι μου, ελπίζω να σας βοήθησα να συνειδητοποιήσετε ότι η τέχνη επιτελεί ουσιαστικό ρόλο στη ζωή μας και ιδιαίτερα στη νέα γενιά. Για αυτό, ας την κάνουμε κομμάτι της καθημερινότητάς μας κι ας πυκνώσουν οι επισκέψεις στον Παρθενώνα και η απόλαυση της μαγείας της μουσικής.

Σας ευχαριστώ πολύ
για το χρόνο σας